Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

1. august 2025*

Eelotsusetaotlus – Keskkond – Direktiiv 2009/147/EÜ – Loodusliku linnustiku kaitse – Artikkel 5 – Keelud, mille eesmärk on tagada lindude kaitse – Artikkel 9 – Erandid – Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklid 16 ja 17 – Raiekeeld lindude pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal

Kohtuasjas C-784/23,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Riigikohtu (Eesti) 19. detsembri 2023. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 19. detsembril 2023, menetluses

OÜ Voore Mets,

AS Lemeks Põlva

versus

Keskkonnaamet,

EUROOPA KOHUS (viies koda),

koosseisus: koja president M. L. Arastey Sahún, kohtunikud D. Gratsias, E. Regan, J. Passer (ettekandja) ja B. Smulders,

kohtujurist: J. Kokott,

kohtusekretär: ametnik C. Strömholm,

arvestades kirjalikku menetlust ja 11. detsembri 2024. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– OÜ Voore Mets, esindaja: vandeadvokaat I. Veso,

– AS Lemeks Põlva, esindajad: A. Hainsoo ja M. Paloots,

– Eesti valitsus, esindaja: M. Kriisa,

– Soome valitsus, esindajad: H. Leppo ja M. Pere,

* Kohtumenetluse keel: eesti.

– Rootsi valitsus, esindajad: F.-L. Göransson ja C. Meyer-Seitz,

– Euroopa Parlament, esindajad: M. Allik ja W. D. Kuzmienko,

– Euroopa Liidu Nõukogu, esindajad: M. Alver ja A. Maceroni,

– Euroopa Komisjon, esindajad: E. Randvere ja N. Ruiz García,

olles 6. veebruari 2025. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

kohtuotsuse

1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiivi 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT 2010, L 20, lk 7; edaspidi „linnudirektiiv“) artikli 5 punkte a, b ja d ning artikli 9 lõike 1 punkti a kolmandat taanet, samuti Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikleid 16 ja 17.

2 Taotlus on esitatud kahes kohtuvaidluses, mille üheks pooleks on vastavalt OÜ Voore Mets ja AS Lemeks Põlva ja teiseks pooleks Keskkonnaamet (Eesti) ja mis puudutavad ettekirjutusi, millega viimane peatas metsaraie lindude paljunemise kaitseks.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Linnudirektiiv

3 Linnudirektiivi põhjendustes 3, 5, 7, 8 ja 10 on märgitud:

„(3) Suure osa liikmesriikide Euroopa territooriumil looduslikult esinevate linnuliikide arvukus väheneb ja mõnel juhul väga kiiresti, selline vähenemine kujutab endast tõsist ohtu looduskeskkonna kaitsele, eelkõige bioloogilise tasakaalu ohustamise tõttu.

[…]

(5) Liikmesriikide Euroopa territooriumil looduslikult esinevate linnuliikide kaitse tuleb saavutada, pidades silmas [Euroopa Ü]henduse elutingimuste parandamise ja jätkusuutliku arengu eesmärke.

[…]

(7) Kaitsmise eesmärk on loodusvarade kui Euroopa rahvaste pärandi lahutamatu osa pikaajaline kaitse ja majandamine. See võimaldab loodusvarasid kontrollida ja juhib nende kasutamist liikidevahelise loodusliku tasakaalu hoidmiseks ja kohandamiseks vajalike meetmete alusel mõistlikkuse piires.

(8) Elupaikade piisava mitmekesisuse ja suuruse säilitamine, hoidmine või taastamine on oluline kõikide linnuliikide kaitsel. Teatavate linnuliikide elupaikasid tuleb kaitsta erimeetmete abil, et kindlustada nende säilimine ja paljunemine levikualal. Selliste meetmete puhul tuleb arvestada ka rändliikidega ning meetmed tuleb ühtse terviku loomiseks kooskõlastada.

[…]

(10) Teatavatele liikidele võib nende suure arvukuse, geograafilise leviku ja sigimisvõime tõttu kogu ühenduses jahti pidada, mis on lubatav kasutus; kui kehtestatakse ja järgitakse teatavaid piiranguid, peab selline jahipidamine olema kooskõlas liigi asurkonna rahuldava taseme säilitamisega.“

4 Direktiivi artikli 1 lõikes 1 on sätestatud:

„Käesolev direktiiv käsitleb kõikide looduslikult esinevate linnuliikide kaitset nende liikmesriikide Euroopa territooriumil, mille suhtes kohaldatakse asutamislepingut. See hõlmab nende liikide kaitset, hoidmist ja kontrolli ning kehtestab nende kasutamise eeskirjad.“

5 Direktiivi artiklis 2 on ette nähtud:

„Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed artiklis 1 osutatud liikide arvukuse hoidmiseks tasemel, mis vastab eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele, arvestades samal ajal majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi, või nende liikide arvukuse kohandamiseks vastavalt sellele tasemele.“

6 Sama direktiivi artiklis 5 on sätestatud:

„Ilma et see piiraks artiklite 7 ja 9 kohaldamist, võtavad liikmesriigid vajalikke meetmeid kõikide artiklis 1 osutatud linnuliikide üldise kaitsesüsteemi loomiseks, keelates eelkõige:

a) tahtliku tapmise või püüdmise mis tahes viisil;

b) pesade ja munade tahtliku hävitamise või kahjustamise või pesade kõrvaldamise;

c) linnumunade korjamise loodusest ja munade või tühjade koorte hoidmise;

d) lindude tahtliku häirimise eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal, niivõrd kui selline häirimine on käesoleva direktiivi eesmärkide seisukohalt oluline;

e) nende linnuliikide isendite pidamise, mille jahtimine ja püüdmine on keelatud.“

7 Linnudirektiivi artikli 9 lõikes 1 on sätestatud:

„Liikmesriigid võivad teiste rahuldavate lahenduste puudumisel teha erandeid artiklite 5–8 sätetest järgmistel põhjustel:

a) – rahva tervise ja ohutuse huvides;

– lennuohutuse huvides;

– vältimaks tõsist kahju viljasaagile, kariloomadele, metsadele, kalastuspiirkondadele ja vetele;

– taimestiku ja loomastiku kaitseks;

b) teadus- ja õppetöö, taasasustamise, uuesti loodusesse laskmise ja selleks vajaliku paljundamise eesmärgil;

c) lubamaks range järelevalve tingimustes ja valikuliselt teatavate lindude vähesel arvul püüdmist, pidamist või muud mõistlikku kasutamist.“

Elupaikade direktiiv

8 Nõukogu 21. mai 1992. aasta direktiivi 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT 1992, L 206, lk 7; ELT eriväljaanne 15/02, lk 102; edaspidi „elupaikade direktiiv“) artiklis 12 on sätestatud:

„1. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et kehtestada IV lisa punktis a loetletud loomaliikide range kaitse süsteem nende looduslikul levilal, keelates:

a) kõik nende liikide isendite looduses tahtliku püüdmise või tapmise viisid;

b) nende liikide tahtliku häirimise, eelkõige nende paljunemise, järglaste kasvatamise, talvitumise ja rände ajal;

c) munade tahtliku hävitamise või loodusest võtmise;

d) paljunemis- või puhkepaikade kahjustamise või hävitamise.

2. Liikmesriigid keelavad nende liikide loodusest võetud isendite pidamise, vedamise ja müümise või vahetamise ja müügiks pakkumise, välja arvatud juhul, kui need liigid on loodusest seaduslikult võetud enne käesoleva direktiivi rakendamist.

3. Lõike 1 punktides a ja b ning lõikes 2 nimetatud keeldu kohaldatakse kõikide nende loomade eluetappide suhtes, kelle suhtes käesolevat artiklit kohaldatakse.

[…]“.

Eesti õigus

Metsaseadus

9 7. juuni 2006. aasta metsaseaduse (RT I 2006, 30, 232) põhikohtuasjadele kohaldatavas redaktsioonis (RT I, 4.1.2021, 10; edaspidi „MS“) on § 28 lõikes 7 ette nähtud:

„Hooldusraiet tehakse:

[…]

2) metsa väärtuse tõstmiseks, metsa tiheduse ja koosseisu reguleerimiseks ning lähitulevikus väljalangevate puude puidu kasutamise võimaldamiseks (harvendusraie);

[…]“.

10 MS § 29 lõikes 1 on sätestatud:

„Lageraie korral raiutakse raielangilt ühe aasta jooksul raie algusest arvates kõik puud, välja arvatud:

1) seemnepuudeks jäetavad 20–70 hajali või mõnepuuliste gruppidena paiknevat mändi, arukaske, saart, tamme, sangleppa, künnapuud või jalakat ühe hektari kohta ja elujõuline järelkasv;

[…]

3) säilikpuud ehk elustiku mitmekesisuse tagamiseks vajalikud puud või nende säilinud püstiseisvad osad tüvepuidu kogumahuga vähemalt viis tihumeetrit ühe hektari kohta, üle viie hektari suurusel raielangil vähemalt kümme tihumeetrit ühe hektari kohta.“

11 MS §-s 40 on ette nähtud:

„[…]

(2) Keskkonnaametil on õigus metsakaitseekspertiisi alusel teha metsakahjustuste ärahoidmiseks ja nende leviku tõkestamiseks ettekirjutusi. Lisaks käesoleva seaduse § 25 lõike 9 punktides 1–5 ja 7–9 sätestatule nõutakse ettekirjutuses resolutsioonina kahjustust põhjustava tegevuse lõpetamist või kahjustust põhjustada võivast tegevusest hoidumist, ohuallika kõrvaldamist ja tekkinud kahjustuse tagajärgede likvideerimist. Ettekirjutus tehakse kohustatud subjektile teatavaks käesoleva seaduse § 25 lõikes 8 sätestatud viisil.

[…]

(10) Loomastiku kaitseks nende sigimisperioodil võib valdkonna eest vastutav minister määrusega piirata mitme rindega puistus ja segapuistus raie tegemist ajavahemikul 15. aprillist 15. juunini.

[…]“.

12 MS § 41 on sõnastatud järgmiselt:

„(1) Metsaomanik või tema esindaja […] esitab Keskkonnaametile metsateatise:

1) kavandatavate raiete kohta, välja arvatud valgustusraie;

[…]

(8) Kui kavandatud raie ei vasta õigusaktide nõuetele, on Keskkonnaametil õigus selle registreerimisest keelduda, põhjendades keeldumist kirjalikult ja andes ühtlasi soovitused tegevuse õigusaktidega vastavusse viimiseks.

(8^1) Kui kavandatud raie vastab õigusaktide nõuetele, registreerib Keskkonnaamet selle metsaregistris. […]“.

Loomakaitseseadus

13 13. detsembri 2000. aasta loomakaitseseaduse (LoKS) (RT I 2001, 3, 4) põhikohtuasjades kohaldatavas redaktsioonis (RT I, 30.12.2020, 12; edaspidi „LoKS“) on §-s 2 sätestatud:

„(1) Loom käesoleva seaduse tähenduses on […] lind […].

[…]“.

14 LoKS §-s 7 on ette nähtud:

„(1) Looduses vabalt elavate loomade hukkumise vältimiseks on korrakaitseorganil õigus:

[…]

3) peatada […] metsatööd looduses vabalt elavate loomade sigimisperioodiks.

[…]“.

Looduskaitseseadus

15 21. aprilli 2004. aasta looduskaitseseaduse (RT I 2004, 38, 258) põhikohtuasjades kohaldatavas redaktsioonis (RT I, 30.12.2020, 7; edaspidi „LKS“) on §-s 55 sätestatud:

„(1) Kaitsealuse loomaliigi isendi tahtlik surmamine, välja arvatud eutanaasia eesmärgil, on keelatud.

[…]

(3) II või III kaitsekategooria loomaliigi isendi surmamine on lubatud:

[…]

4) kui see on vajalik […] muu olulise vara kahjustamise vältimiseks;

[…]

(5) Käesoleva paragrahvi lõikes 1 […] ja lõike 3 punktides 2–5 nimetatud juhtudel surmatakse loom Keskkonnaameti loa alusel.

(5^1) Käesoleva paragrahvi lõikes 5 ning lõike 6^1 punktides 1 ja 2 nimetatud loa võib anda, kui olukorra lahendamiseks ei ole alternatiivseid loomastikku ja linnustikku vähem kahjustavaid meetmeid. Loas tuleb märkida:

1) milliste liikide ja isendite suhtes luba antakse;

2) tegevusteks lubatud vahendid, seadised või viisid;

3) millise ohu või riski tingimustel ja millisel ajal ning kus tegevusi võib läbi viia;

4) loa saaja;

5) seire või muud tulemuste jälgimise ja kontrolli vahendid.

[…]

(6[1]) Keelatud on looduslikult esinevate lindude:

1) pesade ja munade tahtlik hävitamine ja kahjustamine või pesade kõrvaldamine, välja arvatud käesoleva paragrahvi lõike 3 punktides 2–5 sätestatud juhtudel Keskkonnaameti loa alusel;

2) tahtlik häirimine, eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal, välja arvatud […] käesoleva paragrahvi lõike 3 punktides 2–5 sätestatud juhul Keskkonnaameti loa alusel […]

[…]“.

Metsa majandamise eeskiri

16 Metsa majandamise eeskirja (RTL 2007, 2, 16) põhikohtuasjades kohaldatavas redaktsioonis (RT I, 6.4.2021, 8) on §-s 22 ette nähtud:

„[…]

(5) Metsakaitseekspertiisi algatab Keskkonnaamet metsateatisega või muul viisil laekunud teabe alusel:

1) ettekirjutise tegemiseks metsakahjustuste ärahoidmiseks ja nende leviku tõkestamiseks;

[…]

(6) Metsakaitseekspertiisi tellimiseks esitab metsaomanik Keskkonnaametile metsateatise metsakahjustusest tormi, üleujutuse, ulatusliku metsatulekahju või muu loodusjõu põhjustatud ulatuslike kahjustuste […] tõttu hukkunud või looduslike tegurite tagajärjel halva tervisliku seisundiga metsa, samuti halva fenotüübiga puistu või metsaomanikust sõltumata põhjusel väikese rinnaspindalaga ja täiusega puistu uuendamiseks. […]“.

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

17 Voore Mets tegi 2021. aasta kevadel Jõgeva vallas (Eesti) Pällo-Reino kinnistul raietöid registreeritud metsateatiste alusel. Tegemist oli lageraietega MS § 29 lõike 1 tähenduses.

18 Lemeks Põlva ostis omakorda Põlva vallas (Eesti) Järveääre kinnistu omanikult kasvava metsa raieõiguse. Tema 4. mai 2021. aasta metsateatiste kohaselt kavatseti teha harvendusraie MS § 28 lõike 7 tähenduses ühel selle kinnistu eraldisel ja lageraie neljal muul eraldisel.

19 Keskkonnaamet peatas 17. ja 21. mai 2021. aasta ettekirjutustega kõigepealt kuni 21. maini 2021 ja seejärel kuni 31. juulini 2021 Voore Metsa raietööd Pällo-Reino kinnistul. Keskkonnaamet peatas 21. ja 26. mai 2021. aasta ettekirjutustega kõigepealt kuni 26. maini 2021 ja seejärel kuni 15. juulini 2021 ka Lemeks Põlva raietööd Järveääre kinnistul.

20 Need ettekirjutused tehti LoKS § 7 lõike 1 punkti 3 ja LKS artikli 55 lõike 6[1] alusel. Esimesed ettekirjutused, nimelt Voore Metsale 17. mail 2021 ja Lemeks Põlvale 21. mail 2021 tehtud ettekirjutused, põhinevad tõdemusel, et on teaduslikult tõendatud, et igas metsas pesitseb vähemalt üks paar linde hektari kohta, mistõttu on raiega jätkamisel reaalne oht häirida linde nende pesitsemise ja poegade üleskasvatamise perioodil ning hävitada või kahjustada pesi. Hilisemates ettekirjutustes, nimelt Voore Metsale 21. mail 2021 ja Lemeks Põlvale 26. mail 2021 tehtud ettekirjutustes, on lisaks märgitud, et asjaomastel kinnistutel toimunud paikvaatlused võimaldasid mõlemal juhul tuvastada kümne erineva linnuliigi kindla, tõenäolise või võimaliku pesitsuse asjaomastel kinnistutel.

21 Täpsemalt kuuldi ühelt poolt Voore Metsale saadetud 21. mai 2021. aasta ettekirjutuse kohaselt Pällo-Reino kinnistul samal päeval korraldatud paikvaatluse käigus linnulaulu ning laulu või välimuse järgi tuvastati järgmised linnud, kes suure tõenäosusega pesitsevad samas piirkonnas: mets-lehelind (*Phylloscopus sibilatrix*), käblik (*Troglodytes troglodytes*), musträstas (*Turdus merula*), laulurästas (*Turdus philomelos*) ja metsvint (*Fringilla coelebs*). Lisaks tuvastati puukoristaja (*Sitta europaea*) ja leevikese (*Pyrrhula pyrrhula*) tõenäoline pesitsus. Peale selle märgiti ettekirjutuses, et asjaomasel kinnistul võivad suure tõenäosusega elada veel väike-lehelind (*Phylloscopus collybita*), salu-lehelind (*Phylloscopus trochilus*) ja väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*). Selles kontekstis on ettekirjutuses täpsustatud, et metsaraie peatamine kuni 31. juulini tagab selliste hiliste pesitsejate kaitse nagu mets-lehelind.

22 Teiselt poolt võimaldas Lemeks Põlvale saadetud 26. mai 2021. aasta ettekirjutuse kohaselt Järveääre kinnistu paikvaatlus tuvastada suur-kirjurähni (*Dendrocopos major*) ja metsvindi kindla, rasvatihase (*Parus major*) ja pasknääri (*Garrulus glandarius*) tõenäolise ning väike-lehelinnu, mets-lehelinnu, aed-põõsalinnu (*Sylvia borin*), käbliku, võsaraadi (*Prunella modularis*) ja punarinna (*Erithacus rubecula*) võimaliku pesitsuse.

23 Tallinna Halduskohus (Eesti) jättis rahuldamata kaebuse, milles Voore Mets palus hüvitada kahju, mis on seotud tema metsatehnika seismajäämise ja teisaldamisega ning mille Keskkonnaamet talle tema hinnangul kahe teda puudutava ettekirjutusega tekitas. Tallinna Ringkonnakohus (Eesti) jättis selle otsuse muutmata.

24 Mis puudutab kaebusi, mille Lemeks Põlva esitas teda puudutavate ettekirjutuste õigusvastasuse tuvastamiseks, siis Tartu Halduskohus (Eesti) rahuldas need osaliselt ja tuvastas, et 26. mai 2021. aasta ettekirjutus on õigusvastane eelkõige põhjusel, et see ei käsitle küsimust, kas kinnistul pesitsevate lindude arvu, nende pesitsusperioode ja põhikohtuasja kaebaja huve arvestades on raiete täielik keelamine umbes pooleteiseks kuuks proportsionaalne, ning et põhikohtuasja kaebajat ei kuulatud ära. Tartu Ringkonnakohus (Eesti) tühistas aga selle otsuse osas, milles need kaebused rahuldati.

25 Voore Metsa ja Lemeks Põlva kassatsioonkaebusi menetleval Riigikohtul (Eesti), kes on eelotsusetaotluse esitanud kohus, on esiteks tekkinud küsimus, kas tahtlust linnudirektiivi artikli 5 mõttes tuleb sisustada samamoodi kui elupaikade direktiivi artikli 12 puhul, st eeskätt nii, et tahtlikkuse tingimus tuleb lugeda täidetuks mitte ainult siis, kui on tõendatud, et teo tegija tahtis linnuliigi isendit tappa või häirida või linnupesasid või -mune hävitada või kahjustada, vaid ka siis, kui on tõendatud, et ta vähemalt möönis sellist tapmise, häirimise, hävitamise või kahjustamise võimalust.

26 Juhul kui see on nii, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus teiseks teada, millised asjaolud on piisavad, et sellist möönmist järeldada. Ta leiab sellega seoses, et üks paar linde ühe hektari kohta, mis tuvastati esimestes ettekirjutustes teadusandmete põhjal, ei ületa tingimata künnist, mille puhul peab metsa raiuja möönma lindude hukkumist või häirimist või nende pesade või munade hävimist või kahjustamist. Seevastu on eelotsusetaotluse esitanud kohus *a priori* arvamusel, et alates sellest, kui esinevad hilisemates ettekirjutustes tuvastatud täiendavad asjaolud, mööndakse tingimata võimalust, et pesitsusaegne lageraie põhjustab lindude hukkumist ning nende pesade ja munade hävimist. Siiski on kaheldav, kas raiet saab lugeda tahtlikuks tapmiseks, häirimiseks, hävitamiseks või kahjustamiseks linnudirektiivi artikli 5 mõttes, kui pole alust eeldada ohustatud lindude pesitsemist raiealal ning tegevuse eesmärk pole lindude tapmine või häirimine ega pesade hävitamine või kahjustamine. Asjaolu, et kõik linnuliigid peavad olema kaitsesüsteemiga hõlmatud, ei tähenda vältimatult, et kõiki linde tuleb kaitsta ühtmoodi. Eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates tuleb linnudirektiivi artiklit 5 nimelt tõlgendada teleoloogiliselt, see tähendab, võttes arvesse selle direktiivi artiklis 2 nimetatud eesmärki.

27 Kolmandaks, kui lugeda põhikohtuasjades kõne all olevad raied tahtlikuks lindude tapmiseks või häirimiseks või linnupesade või -munade kahjustamiseks või hävitamiseks, on eelotsusetaotluse esitanud kohtu arvates nimelt vaja välja selgitada, kas linnudirektiivi artikkel 9 võimaldab teha erandi selle direktiivi artikli 5 punktides a, b ja d sätestatud keeldudest.

28 Lõpuks ja neljandaks leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et erandi tegemise võimaluse puudumine või selle liiga ranged tingimused võivad olla ebaproportsionaalsuse tõttu vastuolus harta artiklites 16 ja 17 sätestatud ettevõtlusvabaduse ja omandipõhiõigusega, mistõttu tekib vastaval juhul küsimus, kas linnudirektiiv on aluslepingutega kooskõlas ja kehtiv.

29 Neil asjaoludel otsustas Riigikohus menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [linnudirektiivi] artikli 5 punkte a, b ja d võib tõlgendada nii, et neis sätestatud keelud kehtivad ainult niivõrd, kuivõrd see on vajalik, et hoida asjaomaste liikide arvukust sama direktiivi artikli 2 tähenduses tasemel, mis vastab eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele, arvestades samal ajal majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi, tingimusel et lindude tapmine või häirimine või nende pesade või munade hävitamine või kahjustamine ei ole tegevuse eesmärk?

2. Kas [linnudirektiivi] artikli 5 punkte a, b ja d tuleb koostoimes sama direktiivi artikliga 2 tõlgendada nii, et neis sätetes keelatud tegevused on lindude pesitsusajal tahtlikud muu hulgas siis, kui teadusandmetele ja üksikute lindude vaatlusele tuginedes võib eeldada, et täielikult lagedaks raiutavas (lageraie) metsas pesitseb ligikaudu 10 paari linde hektari kohta, ilma et oleks kindlaks tehtud ebasoodsas seisundis olevate linnuliikide isendite pesitsemist raiealal?

3. Kas [linnudirektiivi] artikli 5 punkte a, b ja d tuleb koostoimes sama direktiivi artikliga 2 tõlgendada nii, et neis sätetes keelatud tegevused on lindude pesitsusajal tahtlikud muu hulgas siis, kui teadusandmetele ja üksikute lindude vaatlusele tuginedes võib eeldada, et metsas, kus kavandatakse vaid osa puude raiet (harvendusraiet), pesitseb ligikaudu 10 paari linde hektari kohta, ilma et oleks põhjust eeldada ebasoodsas seisundis olevate linnuliikide isendite pesitsemist raiealal?

4. Kas [linnudirektiivi] artikli 9 lõike 1 punkti a kolmandat taanet võib koostoimes sama direktiivi artikliga 2 tõlgendada nii, et sellega on kooskõlas liikmesriigi õigusnormid, mis lubavad teha erandi sama direktiivi artikli 5 punktides a, b ja d sätestatud keeldudest, et teha lageraiet lindude pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal, vältimaks metsale kui omandivormile tõsise kahju tekkimist?

5. Kas [linnudirektiivi] artikli 9 lõike 1 punkti a kolmandat taanet võib koostoimes sama direktiivi artikliga 2 tõlgendada nii, et sellega on kooskõlas liikmesriigi õigusnormid, mis lubavad teha erandi sama direktiivi artikli 5 punktides a, b ja d sätestatud keeldudest, et teha harvendusraiet lindude pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal, vältimaks metsale kui omandivormile tõsise kahju tekkimist?

6. Kui [linnudirektiiv] ei võimalda teha lageraiet lindude pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal, et vältida metsale kui omandivormile tõsise kahju tekkimist, siis kas selline regulatsioon on kooskõlas [harta] artiklitega 16 ja 17 ning kehtiv isegi siis, kui raie ei kahjusta ebasoodsas seisundis olevaid linnuliike?

7. Kui [linnudirektiiv] ei võimalda teha harvendusraiet lindude pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal, et vältida metsale kui omandivormile tõsise kahju tekkimist, siis kas selline regulatsioon on kooskõlas [harta] artiklitega 16 ja 17 ning kehtiv isegi siis, kui raie ei kahjusta ebasoodsas seisundis olevaid linnuliike?“

Eelotsusetaotluse vastuvõetavus

30 Voore Mets ja Lemeks Põlva leiavad, et eelotsusetaotlus ei ole vastuvõetav. Nende arvates on kõigile esitatud küsimustele sisuliselt juba vastatud kohtujurist Kokott’i ettepanekus liidetud kohtuasjades Föreningen Skydda Skogen (C-473/19 ja C-474/19, EU:C:2020:699), samuti ei nähtu 4. märtsi 2021. aasta kohtuotsusest Föreningen Skydda Skogen (C-473/19 ja C-474/19, EU:C:2021:166) kuidagi, et linnudirektiivi artiklis 5 kasutatud mõistet „tahtlus“ tuleks tõlgendada samamoodi nagu elupaikade direktiivi artikli 12 mõistet. Lisaks kinnitab seda, et tegemist ei ole õigusliku probleemiga, mis vajaks Euroopa Kohtu tõlgendust, asjaolu, et ükski teine liikmesriik peale Eesti Vabariigi ei peata linnudirektiivi üle võtvate õigusnormide alusel kevadsuvel lindude kaitseks raieid majandusmetsades, mis ei ole kaitse all. Voore Mets lisab, et kohtuasja läbivaatamine Euroopa Kohtus tooks kaasa põhikohtuasjade mõistliku menetlusaja ületamise.

31 Sellega seoses tuleb meelde tuletada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on liikmesriikide kohtutel kõige ulatuslikum pädevus esitada Euroopa Kohtule küsimus liidu õiguse asjakohaste sätete tõlgendamise kohta. Üksnes vaidlust lahendav liikmesriigi kohus, kes tunneb ainsana riigisisest õigust ja vastutab tehtava kohtulahendi eest, saab kohtuasja eripärasid arvestades hinnata nii seda, kas tal on otsuse tegemiseks vaja eelotsust, kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjasse puutuvust. Seega on Euroopa Kohus juhul, kui küsimused on esitatud liidu õigusnormi tõlgendamise või kehtivuse kohta, põhimõtteliselt kohustatud tegema otsuse. Sellest tulenevalt eeldatakse, et liikmesriigi kohtu esitatud küsimused on asjakohased. Liikmesriigi kohtu esitatud eelotsuse küsimusele võib Euroopa Kohus jätta vastamata vaid siis, kui taotletud tõlgendus ei ole ilmselgelt kuidagi seotud põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, kui probleem on hüpoteetiline, või ka siis, kui Euroopa Kohtule ei ole teada faktilised ja õiguslikud asjaolud, mis on vajalikud sellele küsimusele tarviliku vastuse andmiseks (9. septembri 2021. aasta kohtuotsus GE Auto Service Leasing, C-294/20, EU:C:2021:723, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika).

32 Sellest tuleneb, et asjaolu, et vastuse eelotsuse küsimustele saab tuletada kohtujurist Kokott'i ettepanekust liidetud kohtuasjades Föreningen Skydda Skogen (C-473/19 ja C-474/19, EU:C:2020:699) ja 4. märtsi 2021. aasta kohtuotsusest Föreningen Skydda Skogen (C-473/19 ja C-474/19, EU:C:2021:166) ja see ei tekita mingeid õiguslikke probleeme – eeldusel, et see on tõendatud –, ei muuda eelotsusetaotlust vastuvõetamatuks.

33 Nimelt, isegi kui on olemas Euroopa Kohtu praktika, millega kõnealune õigusküsimus lahendatakse, jääb ühelt poolt liikmesriikide kohtutele kõige ulatuslikum pädevus pöörduda Euroopa Kohtusse, kui nad seda vajalikuks peavad, ilma et asjaolu, et Euroopa Kohus on asjaomaseid sätteid juba tõlgendanud, takistaks Euroopa Kohtul uuesti otsust teha (vt selle kohta 6. oktoobri 2021. aasta kohtuotsus Consorzio Italian Management ja Catania Multiservizi, C-561/19, EU:C:2021:799, punkt 37 ning seal viidatud kohtupraktika), ning teiselt poolt ei ole liikmesriigi kohtul mingil juhul keelatud esitada Euroopa Kohtule eelotsuse küsimusi, millele antav vastus ei jäta põhikohtuasja poolte arvates ruumi mingile põhjendatud kahtlusele (vt selle kohta 24. veebruari 2022. aasta kohtuotsus Viva Telecom Bulgaria, C-257/20, EU:C:2022:125, punkt 42 ja seal viidatud kohtupraktika).

34 Samuti nähtub käesoleva kohtuotsuse punktis 31 viidatud kohtupraktikast, et menetlusaeg liikmesriigi kohtutes ei ole liikmesriigi kohtu poolt ELTL artikli 267 alusel esitatud eelotsusetaotluse vastuvõetavuse hindamisel asjakohane.

35 Seda hinnangut ei sea kahtluse alla asjaolu, et nii eelotsusetaotluse esitanud kohus kui ka Euroopa Kohus on kohustatud järgima õiguse üldpõhimõtet, mille kohaselt on igaühel õigus asja arutamisele mõistliku aja jooksul, mis on sätestatud nii Roomas 4. novembril 1950 allkirjastatud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni (edaspidi „EIÕK“) artikli 6 lõikes 1 kui ka harta artiklis 47.

36 Nimelt kujutab Euroopa Inimõiguste Kohtu poolt EIÕK artikli 6 lõikega 1 tagatud õigustele antud tõlgendus endast kaitse miinimumtaset, mida Euroopa Kohtus peab harta artikli 52 lõikest 3 tulenevalt harta artikliga 47 tagatud vastavate õiguste tõlgendamisel arvesse võtma (vt selle kohta 26. septembri 2024. aasta kohtuotsus Ordre des avocats du Barreau de Luxembourg, C-432/23, EU:C:2024:791, punkt 48 ja seal viidatud kohtupraktika).

37 Euroopa Inimõiguste Kohtu praktikast ilmneb aga, et selle kindlakstegemisel, kas riigisiseses kohtus toimunud menetluse kestusega on rikutud EIÕK artikli 6 lõikes 1 ette nähtud õigust, ei võeta arvesse ELTL artikli 267 kohast menetlust. Euroopa Inimõiguste Kohtu hinnangul kahjustaks selle arvesse võtmine artiklis 267 kehtestatud süsteemi ja artikliga 267 sisuliselt taotletavat eesmärki (EIK 26. veebruari 1998. aasta kohtuotsus Pafitis jt *vs*. Kreeka, CE:ECHR:1998:0226JUD002032392, punkt 95, ja EIK 30. septembri 2003. aasta otsus Koua Poirrez *vs*. Prantsusmaa, CE:ECHR:2003:0930JUD004089298, punkt 61).

38 Seega on eelotsusetaotlus vastuvõetav.

Eelotsuse küsimuste analüüs

39 Kõigepealt tuleb märkida, et Voore Mets palub oma kirjalikes seisukohtades Euroopa Kohtul vastata küsimustele, mis erinevad eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud küsimustest.

40 Sellega seoses tuleb tähelepanu juhtida sellele, et vastavalt ELTL artiklile 267 võivad Euroopa Kohtusse pöörduda liikmesriigi kohtud, mitte põhikohtuasja pooled. Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste määratlemine on seega üksnes liikmesriigi kohtu pädevuses ning pooled ei saa muuta nende küsimuste sisu (6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus T-Mobile Czech Republic ja Vodafone Czech Republic, C-508/14, EU:C:2015:657, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika).

41 Sellest järeldub, et põhikohtuasja poolte esitatud küsimustele vastamine oleks vastuolus Euroopa Kohtule ELTL artikliga 267 antud rolliga. Lisaks rikuks nendele küsimustele vastamine Euroopa Kohtu kohustust tagada liikmesriikide valitsustele ja huvitatud isikutele võimalus esitada Euroopa Liidu Kohtu põhikirja artikli 23 alusel oma seisukohad, kuna selle sätte kohaselt tehakse huvitatud isikutele teatavaks üksnes eelotsusetaotlused (6. oktoobri 2015. aasta kohtuotsus T-Mobile Czech Republic ja Vodafone Czech Republic, C-508/14, EU:C:2015:657, punkt 29 ja seal viidatud kohtupraktika).

42 Järelikult ei ole Voore Metsa poolt Euroopa Kohtule esitatud küsimustele vaja vastata.

Esimene küsimus

43 Esimese küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas linnudirektiivi artikli 5 punkte a, b ja d tuleb tõlgendada nii, et kui asjaomase inimtegevuse eesmärk on muu kui lindude püüdmine või tapmine või häirimine või linnupesade või -munade hävitamine või kahjustamine, siis on selles artiklis sätestatud keelud kohaldatavad vaid niivõrd, kuivõrd see on vajalik, et hoida asjaomaste linnuliikide arvukust sama direktiivi artikli 2 tähenduses tasemel, mis vastab eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele, arvestades samal ajal majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi, või kohandada nende linnuliikide arvukust vastavalt sellele tasemele.

44 Linnudirektiivi artikkel 5 kohustab liikmesriike – ilma et see piiraks direktiivi artiklite 7 ja 9 kohaldamist – võtma vajalikud meetmed kõikide direktiivi artiklis 1 osutatud linnuliikide üldise kaitsesüsteemi loomiseks. Linnudirektiivi artikli 5 punktide a, b ja d kohaselt tuleb eeskätt keelata esiteks nende „tahtlik tapmine või püüdmine mis tahes viisil“, teiseks „pesade ja munade tahtlik hävitamine või kahjustamine või pesade kõrvaldamine“ ning kolmandaks „lindude tahtlik häirimine eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal, niivõrd kui selline häirimine on käesoleva direktiivi eesmärkide seisukohalt oluline“.

45 Esiteks nähtub nii linnudirektiivi artikli 5 sõnastusest koostoimes selle direktiivi artikli 1 lõikega 1 kui ka artikli 5 kontekstist ning direktiivi esemest ja eesmärgist, et viimati nimetatud artiklis ette nähtud keelde kohaldatakse kõikide linnuliikide suhtes, kes esinevad looduslikult nende liikmesriikide Euroopa territooriumil, mille suhtes kohaldatakse aluslepinguid, ilma et nende keeldude kohaldamine piirduks seega teatavate konkreetsete linnuliikidega või liikidega, mis on mingil tasandil ohustatud või mille arvukus pikas perspektiivis väheneb (vt selle kohta 4. märtsi 2021. aasta kohtuotsus Föreningen Skydda Skogen, C-473/19 ja C-474/19, EU:C:2021:166, punktid 36, 37 ja 45).

46 Teiseks, mis puudutab linnudirektiivi artikli 5 punktides a, b ja d sisalduvat tahtlikkuse tingimust, siis tuleb märkida, et Euroopa Kohus otsustas elupaikade direktiivi artikli 12 lõike 1 punkte a–c – mis näevad ette linnudirektiivi artikli 5 punktides a, b ja d sätestatutega analoogsed keelud – tõlgendades, et selleks, et see tingimus oleks täidetud, peab olema tõendatud, et teo tegija tahtis kaitstud loomaliigi isendit püüda või tappa, neid liike häirida või mune hävitada või et ta

vähemalt möönis sellist püüdmise, tapmise, häirimise või hävitamise võimalust (vt selle kohta 4. märtsi 2021. aasta kohtuotsus Föreningen Skydda Skogen, C-473/19 ja C-474/19, EU:C:2021:166, punkt 51 ning seal viidatud kohtupraktika).

47 Tuleb aga meelde tuletada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt peab liidu õiguskorra ühtsuse ja järjepidevuse nõudeid arvestades samas valdkonnas vastu võetud õigusaktides kasutatud mõistetel olema sama tähendus (21. märtsi 2024. aasta kohtuotsus Marvesa Rotterdam, C-7/23, EU:C:2024:257, punkt 35 ja seal viidatud kohtupraktika). Seega, arvestades ühelt poolt elupaikade direktiivi artikli 12 ja linnudirektiivi artikli 5 sõnastuse sarnasust ning teiselt poolt nende artiklite kohta vastavates õiguslikes kontekstides, tuleb nimetatud artiklis 5 sisalduvat mõistet „tahtlik“ tõlgendada samamoodi, nagu seda tõlgendas Euroopa Kohus elupaikade direktiivi artikli 12 puhul.

48 Lisaks tuleb arvesse võtta asjaolu, et käesoleva kohtuotsuse punktis 46 esitatud mõiste „tahtlik“ tõlgendus tuleneb 30. jaanuari 2002. aasta kohtuotsusest komisjon *vs.* Kreeka (C-103/00, EU:C:2002:60, punktid 34–36) ja 18. mai 2006. aasta kohtuotsusest komisjon *vs.* Hispaania (C-221/04, EU:C:2006:329, punkt 71). Seega võib sellest järeldada, et kui liidu seadusandja võttis 2009. aastal vastu linnudirektiivi, soovis ta – jättes täpsustamata kõnealuse direktiivi artiklis 5 sätestatud tahtlikkuse tingimuse, et jätta eeskätt selle kohaldamisalast välja teod, mille eesmärk ei ole lindude püüdmine, tapmine või häirimine ega linnupesade või -munade hävitamine või kahjustamine –, et sellel tingimusel oleks sama tähendus, kui on sel tingimusel elupaikade direktiivi artikli 12 kontekstis.

49 Sellest järeldub, et linnudirektiivi artikli 5 punktides a, b ja d ette nähtud keelud ei ole kohaldatavad mitte ainult inimtegevusele, mille eesmärk on lindude püüdmine, tapmine ja häirimine või linnupesade või -munade hävitamine või kahjustamine, vaid ka inimtegevusele, millel ilmselgelt selline eesmärk puudub, kuid mille puhul mööndakse niisuguse püüdmise, tapmise, häirimise, hävitamise või kahjustamise võimalust.

50 Kolmandaks, mis puudutab küsimust, kas juhul, kui inimtegevuse eesmärk on ilmselgelt muu kui lindude püüdmine, tapmine ja häirimine või linnupesade või -munade hävitamine või kahjustamine, kohaldatakse linnudirektiivi artikli 5 punktides a, b ja d sätestatud keelde üksnes niivõrd, kuivõrd see on vajalik, et hoida asjaomaste linnuliikide arvukust sama direktiivi artikli 2 tähenduses tasemel, mis vastab eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele, arvestades samal ajal majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi, või kohandada nende linnuliikide arvukust vastavalt sellele tasemele, tuleb tõdeda, et ainult nimetatud direktiivi artikli 5 punkt d näeb ette, et selles sätestatud keeldu ehk lindude tahtliku häirimise keeldu – eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal – kohaldatakse, „niivõrd kui selline häirimine on [linnu]direktiivi eesmärkide seisukohalt oluline“.

51 Selle tingimuse ulatuse kohta tuleb märkida, et nagu nähtub linnudirektiivi artiklist 1 – võttes arvesse selle põhjendusi 3, 5, 7 ja 8 –, on selle direktiivi eesmärk kõigi selliste linnuliikide kaitse, hoidmine ja kontroll, kes esinevad looduslikult nende liikmesriikide Euroopa territooriumil, mille suhtes kohaldatakse aluslepinguid, et tagada nende kui Euroopa rahvaste pärandi kaitse; selleks on vajalik pikaajaline kaitse elupaikade piisava mitmekesisuse ja suuruse hoidmise või taastamise kaudu. Seda eesmärki arvestades kohustab kõnealuse direktiivi artikkel 2 koostoimes põhjendusega 10 liikmesriike võtma kõik vajalikud meetmed nende linnuliikide arvukuse hoidmiseks tasemel, mis vastab eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele, arvestades samal ajal majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi, või nende linnuliikide arvukuse kohandamiseks vastavalt sellele tasemele nii, et seda saaks pidada

rahuldavaks. Seega tuleb nimetatud direktiivi artikli 5 punktis d sisalduvat lauseosa „niivõrd kui selline häirimine on [linnu]direktiivi eesmärkide seisukohalt oluline“ tõlgendada neid sätteid arvestades nii, et häirimine – eriti pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal – tuleb keelata, kui see on oluline seoses eesmärgiga hoida asjaomaste linnuliikide arvukust rahuldaval tasemel või kohandada seda vastavalt sellele tasemele.

52 Seevastu ei näe linnudirektiivi artikli 5 punktid a ja b ette analoogset tingimust nagu see, mis sisaldub selle direktiivi artikli 5 punkti d viidatud lauseosas.

53 Seega, kuna linnudirektiivi artikli 5 punktides a ja b ei ole sätestatud analoogset tingimust sellega, mis on ette nähtud selle direktiivi artikli 5 punktis d, ja võttes arvesse käesoleva kohtuotsuse punktides 46–49 esitatud hinnanguid, tuleb asuda seisukohale, et artikli 5 punktides a ja b sätestatud keeldude kohaldamine ei sõltu sellest tingimusest ja seda sõltumata asjaolust, kas asjaomase inimtegevuse eesmärk on lindude püüdmine või tapmine või linnupesade või -munade hävitamine või kahjustamine.

54 Erinevalt linnudirektiivi artikli 5 punktist d ei jäta selle direktiivi artikli 5 punktid a ja b järelikult oma kohaldamisalast välja inimtegevust, millega ei kaasne ohtu, et see võib oluliselt mõjutada eesmärki hoida linnuliikide arvukust rahuldaval tasemel või kohandada seda vastavalt sellele tasemele, mistõttu ei ole viimati nimetatud sätetes ette nähtud keeldude kohaldamisel asjakohane analüüsida inimtegevuse mõju asjaomaste linnuliikide arvukusele.

55 Niisugune analüüs on seevastu asjakohane linnudirektiivi artikli 9 alusel nendest keeldudest kehtestatud erandite puhul (vt analoogia alusel 4. märtsi 2021. aasta kohtuotsus Föreningen Skydda Skogen, C-473/19 ja C-474/19, EU:C:2021:166, punkt 58).

56 Nimelt tuleb just nende erandite analüüsimisel eeskätt hinnata taotletud erandi proportsionaalsuse kontrollimiseks nii kõnealuse tegevuse mõju asjaomaste linnuliikide arvukusele kui ka selle tegevuse vajalikkust ning alternatiivseid lahendusi, mis võimaldavad saavutada nimetatud erandi selgitamiseks esitatud eesmärgi (vt analoogia alusel 4. märtsi 2021. aasta kohtuotsus Föreningen Skydda Skogen, C-473/19 ja C-474/19, EU:C:2021:166, punkt 59).

57 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et linnudirektiivi artikli 5 punkte a, b ja d tuleb tõlgendada nii, et üksnes artikli 5 punktis d ette nähtud keeldu kohaldatakse niivõrd, kuivõrd see on vajalik, et hoida ära häirimist, millel võib olla oluline mõju selle direktiivi artiklis 2 nimetatud eesmärgile hoida kõigi selliste linnuliikide arvukust, mis esinevad looduslikult nende liikmesriikide Euroopa territooriumil, mille suhtes kohaldatakse aluslepinguid, tasemel, mis vastab eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele, arvestades samal ajal majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi, või kohandada nende linnuliikide arvukust vastavalt sellele tasemele. Nimetatud direktiivi artikli 5 punktides a ja b sätestatud keeldude kohaldamine ei sõltu seevastu sellest tingimusest, isegi kui asjaomase inimtegevuse eesmärk on muu kui lindude püüdmine või tapmine või linnupesade või -munade hävitamine või kahjustamine.

Teine ja kolmas küsimus

58 Teise ja kolmanda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas linnudirektiivi artikli 5 punkte a, b ja d tuleb tõlgendada nii, et kui teadusandmetele ja üksikute lindude vaatlusele tuginedes võib eeldada, et metsas, mida

kavandatakse täielikult lagedaks raiuda (lageraie), või metsas, kus kavandatakse vaid osalist raiet (harvendusraie), pesitseb ligikaudu 10 linnupaari hektari kohta, ilma et oleks kindlaks tehtud ebasoodsas kaitsestaatuses olevate linnuliikide isendite pesitsemist raiealal, on selline raie lindude pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal hõlmatud selles artiklis kehtestatud keeldudega.

59 Esiteks, mis puudutab asjaolu, et teadusandmetele ja üksikute lindude vaatlusele tuginedes ei ole võimalik kinnitada, et asjaomastel kinnistutel esineb ebasoodsas kaitsestaatuses olevate linnuliikide isendeid, siis tuleb meelde tuletada, et nagu nähtub käesoleva kohtuotsuse punktist 45, ei ole linnudirektiivi artikli 5 kohaldamisala piiratud ainuüksi linnuliikidega, kes on sellises kaitsestaatuses.

60 Teiseks, kui metsas, mida kavatsetakse raiuda, on kindlaks tehtud ligikaudu 10 linnupaari pesitsemine hektari kohta, tähendab asjaolu, et lindude pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal tehakse seal lage- ja harvendusraiet, seda, et mööndakse võimalust, et linde sel ajal tapetakse või häiritakse või nende pesad või munad hävitatakse või neid kahjustatakse. Vastavalt käesoleva kohtuotsuse punktides 46–56 tehtud järeldustele on seega niisuguste raiete elluviimiseks tehtavad toimingud igal juhul hõlmatud linnudirektiivi artikli 5 punktides a ja b ette nähtud keeldudega ning – niivõrd kui nendest tulenev häirimine on oluline seoses eesmärgiga hoida asjaomaste linnuliikide arvukust rahuldaval tasemel või kohandada seda vastavalt sellele tasemele – sama direktiivi artikli 5 punktis d ette nähtud keeluga.

61 Kolmandaks on vastavalt ELTL artikli 191 lõikes 2 sätestatud ettevaatuspõhimõttele põhjendatud eeldada teatud arvu linnupaaride pesitsemist hektari kohta, tuginedes teadusandmetele ja üksikute lindude vaatlusele ning eelkõige – nagu käesoleval juhul – metsa tüübile ja vanusele ning asjaomastel kinnistutel toimunud vaatluse käigus teatavate isendite täheldamisele.

62 Kõiki eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb teisele ja kolmandale küsimusele vastata, et linnudirektiivi artikli 5 punkte a, b ja d tuleb tõlgendada nii, et kui teadusandmetele ja üksikute lindude vaatlusele tuginedes võib eeldada, et metsas, mida kavatsetakse täielikult lagedaks raiuda (lageraie), või metsas, kus kavandatakse vaid osalist raiet (harvendusraie), pesitseb ligikaudu 10 linnupaari hektari kohta, ilma et oleks kindlaks tehtud ebasoodsas kaitsestaatuses olevate linnuliikide isendite pesitsemist raiealal, on selline raie lindude pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal hõlmatud kõnealuse direktiivi artikli 5 punktides a ja b ette nähtud keeldudega ning – niivõrd kui raiest tulenev häirimine on oluline seoses eesmärgiga hoida asjaomaste linnuliikide arvukus rahuldaval tasemel või kohandada seda vastavalt sellele tasemele – sama direktiivi artikli 5 punktis d ette nähtud keeluga.

Neljas kuni seitsmes küsimus

63 Neljanda kuni seitsmenda küsimusega, mida tuleb analüüsida koos, soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas linnudirektiivi artikli 9 lõike 1 punkti a kolmandat taanet tuleb koostoimes sama direktiivi artikliga 2 tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mis lubavad teha erandi sama direktiivi artikli 5 punktides a, b ja d sätestatud keeldudest, et teha lage- või harvendusraiet lindude pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal, vältimaks metsale kui omandivormile tõsise kahju tekkimist, ja kas – vastupidisel juhul – see direktiiv on kooskõlas harta artiklitega 16 ja 17.

64 Väljakujunenud kohtupraktikast nähtub, et Euroopa Kohtu ülesanne ei ole anda nõuandvaid arvamusi üldistes või hüpoteetilistes küsimustes (20. oktoobri 2022. aasta kohtuotsus Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid (inimkaubanduse ohvri väljasaatmine), C-66/21, EU:C:2022:809, punkt 82 ja seal viidatud kohtupraktika).

65 Sellega seoses tuleb märkida, et linnudirektiivi artikli 9 lõike 1 punkti a kolmas taane võimaldab liikmesriikidel teha erandeid selle direktiivi artiklis 5 ette nähtud keeldudest eelkõige selleks, et vältida tõsist kahju metsale.

66 Lisaks näib, et Eesti õiguse alusel võib sellise erandi teha Keskkonnaameti loaga vastavalt LKS § 55 lõigetele 3–5[1].

67 Käesoleval juhul ei nähtu aga eelotsusetaotlusest, et põhikohtuasja kaebajad oleksid palunud Eesti ametiasutustel teha erandit linnudirektiivi artikli 5 punktides a, b ja d sätestatud keeldudest, andes neile load LKS § 55 lõigete 3–5[1] alusel. Mis puudutab pealegi Lemeks Põlvat, siis nähtub eelotsusetaotlusest, et apellatsiooniastmes tuvastati, et ta ei tuginenud ühegi selles sättes ette nähtud erandi tegemise aluse olemasolule.

68 Kuna neljas kuni seitsmes küsimus on seega hüpoteetilised, on need vastuvõetamatud.

Kohtukulud

69 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse sama kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (viies koda) otsustab:

1. **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. novembri 2009. aasta direktiivi 2009/147/EÜ looduslikku linnustiku kaitse kohta artikli 5 punkte a, b ja d**

   tuleb tõlgendada nii, et

   üksnes artikli 5 punktis d ette nähtud keeldu kohaldatakse niivõrd, kuivõrd see on vajalik, et hoida ära häirimist, millel võib olla oluline mõju selle direktiivi artiklis 2 nimetatud eesmärgile hoida kõigi selliste linnuliikide arvukust, mis esinevad looduslikult nende liikmesriikide Euroopa territooriumil, mille suhtes kohaldatakse aluslepinguid, tasemel, mis vastab eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele, arvestades samal ajal majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi, või kohandada nende linnuliikide arvukust vastavalt sellele tasemele. Nimetatud direktiivi artikli 5 punktides a ja b sätestatud keeldude kohaldamine ei sõltu seevastu sellest tingimusest, isegi kui asjaomase inimtegevuse eesmärk on muu kui lindude püüdmine või tapmine või linnupesade või -munade hävitamine või kahjustamine.

2. **Direktiivi 2009/147 artikli 5 punkte a, b ja d**

   tuleb tõlgendada nii, et

kui teadusandmetele ja üksikute lindude vaatlusele tuginedes võib eeldada, et metsas, mida kavatsetakse täielikult lagedaks raiuda (lageraie), või metsas, kus kavandatakse vaid osalist raiet (harvendusraie), pesitseb ligikaudu 10 linnupaari hektari kohta, ilma et oleks kindlaks tehtud ebasoodsas kaitsestaatuses olevate linnuliikide isendite pesitsemist raiealal, on selline raie lindude pesitsemise ja poegade üleskasvatamise ajal hõlmatud kõnealuse direktiivi artikli 5 punktides a ja b ette nähtud keeldudega ning – niivõrd kui raiest tulenev häirimine on oluline seoses eesmärgiga hoida asjaomaste linnuliikide arvukus rahuldaval tasemel või kohandada seda vastavalt sellele tasemele – sama direktiivi artikli 5 punktis d ette nähtud keeluga.

Arastey Sahún Gratsias Regan

Passer Smulders

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 1. augustil 2025 Luxembourgis.

Kohtusekretär
A. Calot Escobar

Koja president
M. L. Arastey Sahún